

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Kalojen ylisiirtojen riskit ja riskinhallinnan kehittäminen

Tapani Lyytikäinen

Erikoistutkija

Riskinarvioinnin yksikkö

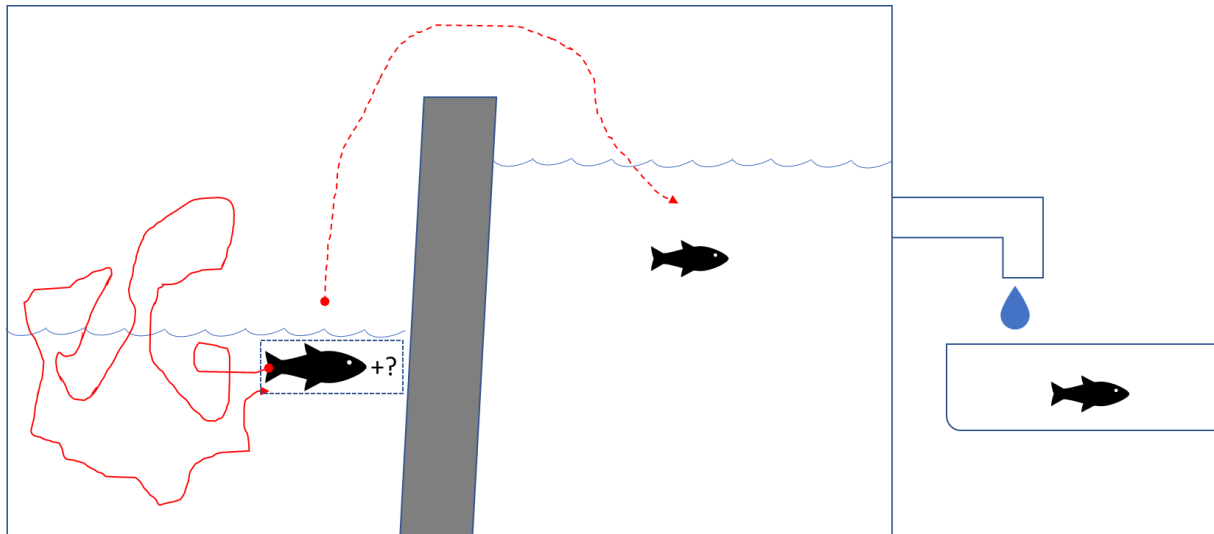
Kalaterveyspäivät

24.3.2022

Miksi?

- Ylisiirrolla tarkoitetaan, että merestä pyydystetty vaelluskala siirretään voimalaitospadon/patojen yli ja vapautetaan jokeen.
- Voiko samalla levitä kalatauteja mereltä sisävesiin?

Taustaa ylisiirroista

- Nahkiaisten ylisiirrot perustuvat vesivoimalaitosten velvoiteistutuksiin.
  - Oulujoella, Iijoen ja Kemijoen nahkiaisten velvoiteistutuksia on tehty 1980-luvun alusta alkaen.
- Lohen ja meritaimenen ylisiirrot ovat vapaaehtoisia.
  - Ylisiirtoja on pääasiassa tehty tutkimustarkoituksessa ja myös kalakantojen palauttamiseksi.
  - Ylisiirtoja on tehty joesta riippuen 4-9 vuoden aikana.

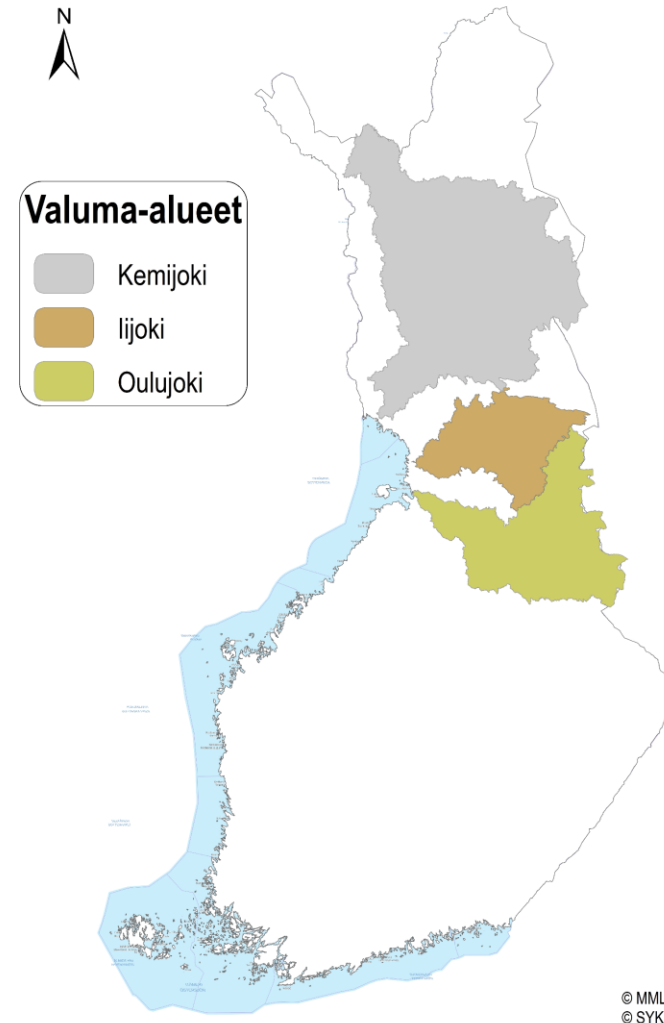
Tietoa projektista

- Tutkimusalue:
  - Oulujoki
  - Iijoki
  - Kemijoki
- lajit

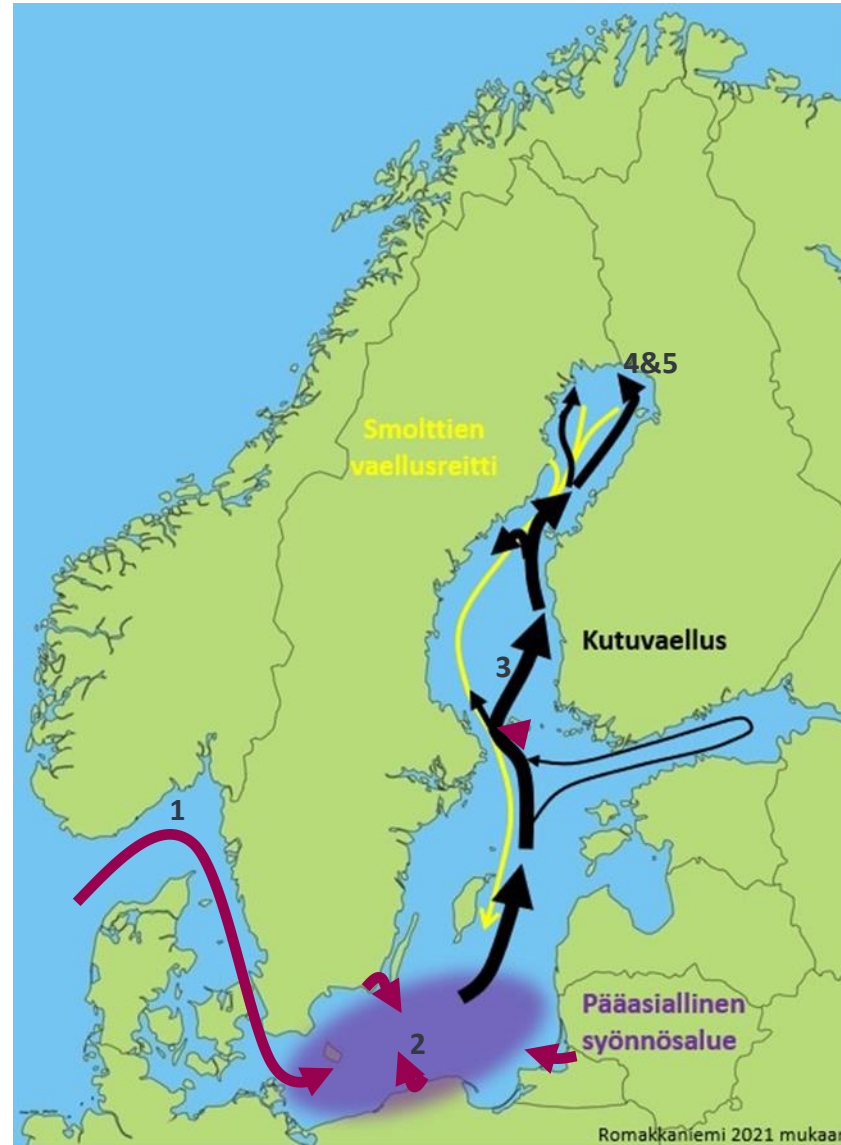

Vaara, virustauti:

VHS, IHN, IPN, ISA ja SAV

Vaaran tunnistus: Lohen vaellus ja kalataudin siirtymisen tapahtumaketju

1 =Miten virus päätyy syönnösalueelle?

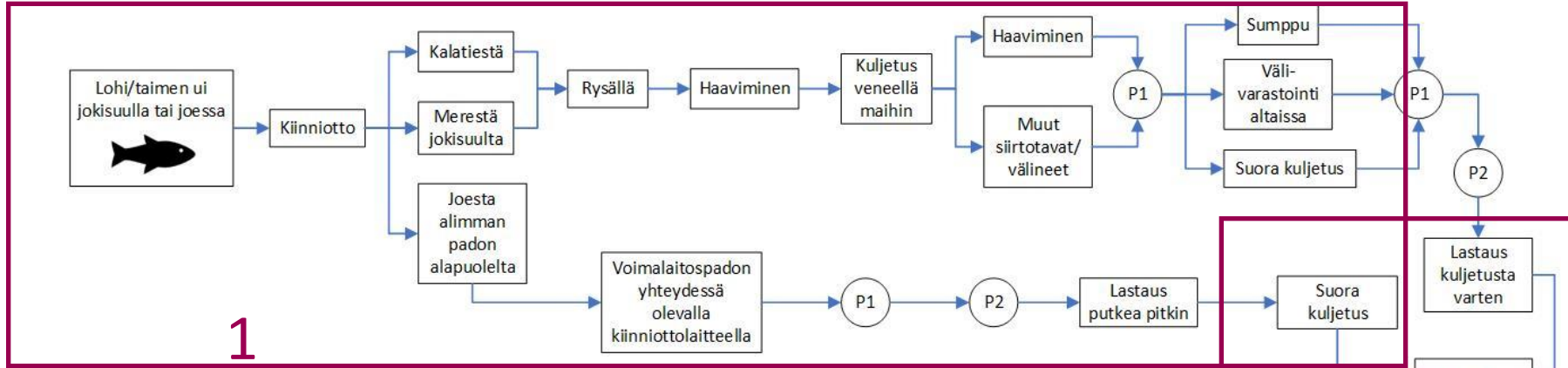
2= Miten virus päätyy loheen?

3=Miten virus päätyy ylisiirron keräyspaikalle?

4= Miten virus siirtyy yläpuoliseen vesistöön ylisiirrossa?

5= ja mitä tapahtuu kun virus pääsee yläpuoliselle vesialueelle?

Riskinhallinta ylisiirtoprosessin aikana

Ylisiirtoprosessin vaihe =

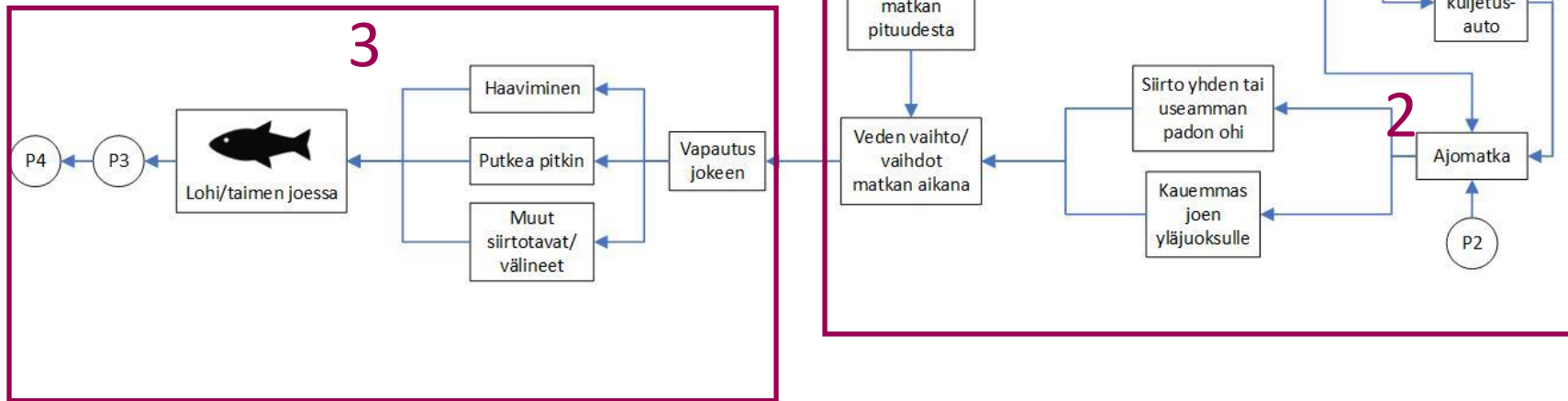
Riskinhallintakeino =

P1= Kala voi päätyä näytteeksi

P2= Eläinlääkäri tarkastaa kalat ennen lastausta tai viimeistään kuljetusmatkan aikana

P3= Kuljetusveden imeyttäminen maahan

P4= Siirtoon ja käsittelyyn käytetyn välineistön desinfiointi

Riskinhallinta ennen ylisiirtoa - kalatautien seuranta

	Ylisiirrot			Seuranta		
	lohi	taimen	nahkiainen	lohi	taimen	nahkiainen
2014	49	0	50111	48	0	60
2015	39	0	42203	47	0	60
2016	76	0	51331	31	0	60
2017	20	0	51615	20	0	60
2018	6	0	48991	44	2	60
2019	5	0	50037	40	0	120
2020*	18	6	45630 21**			0 ei tietoa
yht	213	6	339918	230	2	420

	Ylisiirrot			Seuranta		
	lohi	taimen	nahkiainen	lohi	taimen	nahkiainen
2009	60	0	75369	21	7	60
2010	329	0	115521	91	13	60
2011	105	0	26813	58	25	60
2012	22	0	204420	32	8	60
2013	50	0	35070	25	5	60
2014	512	33	62685	43	20	60
2015	1251	0	120939	32	0	60
2016	1073	0	122073	89	0	60
2017	1562	24	88704	94	0	60
2018	0	0	65974	197	8	60
2019	0	0	57657	124	11	60
yht	4964	57	851594	485	97	660

	Ylisiirrot			Seuranta		
	lohi	taimen	nahkiainen	lohi	taimen	nahkiainen
2009	50	0	81657	42	1	60
2010	30	0	63245	37	0	60
2011	0	0	90360	12	0	60
2012	259	0	90360	141	1	60
2013	240	0	72765	70	0	60
2014	230	0	21203	71	0	60
2015	129	0	45396	53	0	60
2016	250	0	66152	109	0	60
2017	186	6	79832	76	1	60
2018	0	0	0	82	0	60
2019	0	0	44640	154	0	60
yht	1374	6	655610	847	3	660

Tautivapaus $\approx$ hyväksyttävä jäännösriski?

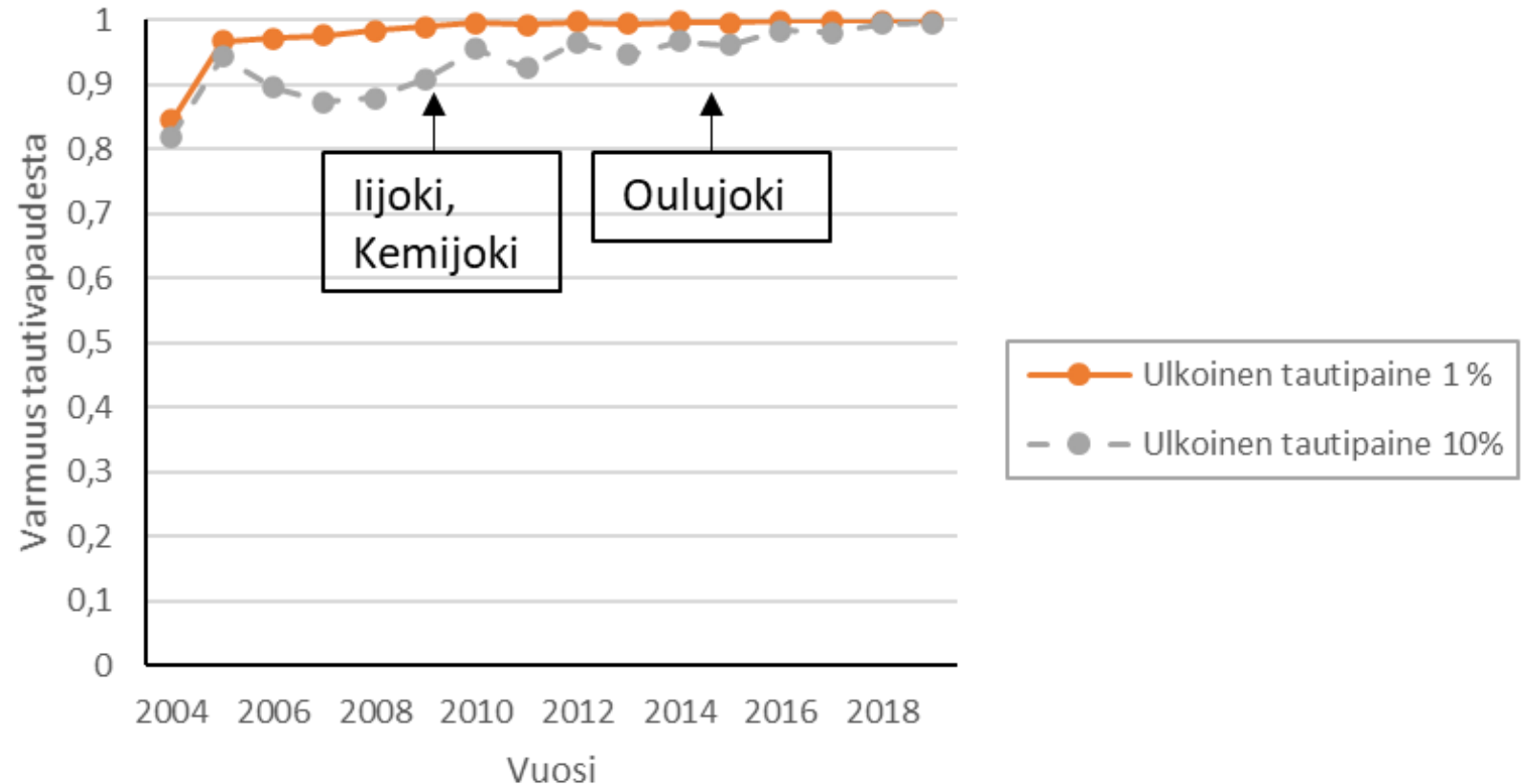
- **Vuosittainen seurantamäärä** (Mitä enemmän seurataan sen varmempia ollaan...)
- Todennäköisyys, että tilanne muuttuu $\approx$ ”**Ulkoinen tautipaine**”
- Valittu **kynnysprevalenssi** $\approx$ kuinka paljon kaloissa voi olla tautia ennen kuin sillä on käytännössä väliä?

- Olemme siis jollakin todennäköisyydellä varmoja, että olemme ”tautivapaita”, eli seurannan perusteella tautia on vähemmän kuin kynnysprevalenssi

Tautivapaus: lopputulos

- Varmuus kasvaa nopeasti, jos seurantamäärä on riittävä suhteessa ulkoiseen tautipaineeseen

Kynnysprevalenssi 1%

Raportissa ... lisäksi

- Kuvaus taudeista, kaloista, vesistöistä, padoista
  - Ylisiirtotoiminnasta
  - Seurannasta ja sen näyttövoimasta
  - Riskinhallintapaikoista
  - Riskinhallintavaihtoehtoista
-
- Löytyy Ruokaviraston riskinarviointiyksikön sivuilta kevään aikana
<https://www.ruokavirasto.fi/yhteisot/riskinarviointi/riskinarvioinnin-projektit/tarttuvat-elaintaudit/>

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

KIITOS!

Maria Uusitalo, Riikka Holopainen, Satu Viljamaa-Dirks, Tapani Lyytikäinen, Petri Heinimaa, Marjukka Rask, Anna Maria Eriksson-Kallio

tapani.lyytikainen@ruokavirasto.fi